

Wymowa doliterowa.

Wymowa doliterowa jest zbyt rozległym problemem, aby można go było rozwiązać kilkoma wskazówkami. W języku polskim zachodzi szereg zjawisk fonetycznych, które nie mają odzwierciedlenia w piśmie. Nie wystarczy więc nauczenie się wyrazu w postaci pisanej - trzeba go jeszcze usłyszeć i umieć wymówić²².

Wymowa doliterowa jest zawsze wysilona, nienaturalna, zaburza płynność wypowiedzi (np. student musi zrobić przerwę po *w*, aby wypowiedzieć je dźwięcznie w wyrażeniu przyimkowym: *w Krakowie*). Poza tym nawyki nabyte na początku nauki są potem bardzo trudne do usunięcia.

Do najczęstszych błędów wymowy doliterowej u studentów japońskich należą:

- przesadne podkreślanie wygłosu, co prowadzi do dźwięcznej jego wymowy zarówno w przypadku pojedynczych głosek, jak i grup spółgłoskowych, np. *chleb, mąż, znów, Łódź, przykład, krąg, mógł, wyszedł, przywiózł, buddyzm, komunizm, zmierzch*. Niekiedy w wygłosowych grupach spółgłoskowych wprowadzane są dodatkowe samogłoski, np. *dosici* (dość), *przyjsici* (przyjść), *zaniesici* (zanieść), *litosici* (litość), *ugryzici* (ugryźć) itp.
- silne uwypuklanie nosówek:
 - a). w wygłosie, co w interferencji z językiem japońskim skutkuje domknięciem znalizowanego *e* - głoską *η*, np. *sienη, myślēn, dziēnkujēn, japońskōn, trenujōn, trochēn, proszēn* itp.
 - b). w śródgłosie przed spółgłoskami zwartymi i zwarto - szczelinowymi, np. *zēby, chētnie, rēka, krąg* itp.

Najlepszym rozwiązaniem byłoby uczenie się, przynajmniej w początkowym okresie nauki języka, ze słuchu. Słuchanie nagrań w języku polskim, głośnie czytanie pod kontrolą lektora również mogłoby pomóc zredukować wiele przypadków wymowy doliterowej²³. Poniżej podam tylko kilka przykładów korelacji głosek, aby „uczulić” studentów, że zjawiska te w języku mówionym są bardzo ważne²⁴.

²² Zwraca na to uwagę J. Tambor (2001).

²³ Dużą pomocą byłby zapowiadany przez autorów: M. Krzywańska i T. Malinowskiego - *Multimedialny fonetyczny słownik języka polskiego*. Zob. M. Krzywańska i T. Malinowski (2005).

²⁴ Pełny i szczegółowy opis wykraczałby poza ramy niniejszej pracy, która ma tylko przybliżyć podstawy poprawnej wymowy.

1. W wygłosie absolutnym w języku polskim spółgłoska zawsze ulega ubezdźwięcznieniu, np. nóż [nósz], chleb [chlep], sąsiad [sąsiat], śnieg [śniek], samochód [samochót], błąd [błont], chodź! [choć], rób! [róp], zostaw! [zostaf], siedź! [sieć], mów! [móf], przyjdź! [przyjć], Łódź [Łóć], pociąg [pocionk], sposób [sposóp], lekarz [lekasz], kalendarz [kalendasz], Kraków [Krakóf], przed [pszet], wyjazd [wyjast], znów [znóf] itp.
2. Grupę spółgłosek w wygłosie wymawiaj bez przesadnej artykulacji, np. dość, gość, ugryźć [ugryść], deszcz, płaszcz, zmierzch [zmieszch].
3. Często głoska bezdźwięczna oddziałuje na dźwięczną, która wtedy dźwięczność traci, np. książka [ksiąszka], przykład [pszykłat], łatwy [łatfy], zawsze [zafsze], krzesło [kzesło], słodki [słotki], szybko [szypko], łóżko [łószko], chwalić [chfalić], przez [pszes], wpisać [fpisać], wspomnienie [fspomnienie], wtedy [ftedy], wtorek [ftorek], czwartek [czfartek], kwiecień [kfiecień], sweter [sfeter], jabłko [japko], twój [tfój], odpisać [otpisać], wsiadać [fsiadać] itp.
4. Niekiedy dochodzi do udźwięcznień, jednak rzadziej i wśród podstawowego słownictwa można tu wspomnieć o wyrazach: prośba [proźba], także [tagże], liczba [lidźba], jakby [jagby].
5. Należy zwrócić szczególną uwagę na wymowę głosek: *ą* oraz *ę* (głoski te zostały już omówione wcześniej²⁵).
6. Słuchaj wypowiedzi lektora i staraj się je naśladować.

²⁵ Zob. Cz. II, *Samogłoski ę, ą*.